

Juryrapport Poëziedebuutprijs, 2025

Jeroen Dera, Dirk De Geest, Lies Van Gasse

De grote dagen van het experiment en de gedachte dat poëzie lezers moet verrassen en vooral verbijsteren lijken voorbij, ook al hebben de vernieuwingen van de experimentele literatuur duidelijk hun sporen nagelaten. De meeste dichters kiezen voor een vrij klassieke zegging, weliswaar zonder rijm en metrum, maar met een grote aandacht voor de combinatie van vakmanschap en toegankelijkheid. Thematisch vormt de eigen situatie doorgaans het vertrekpunt, maar dat leidt niet meteen tot navelstaanderij. Dichters staan met hun voeten in de aarde, maar zij beseffen dat rond hen de wereld draait en keert. Het intieme en het publieke staan niet tegenover of naast elkaar, maar vormen in feite twee keerzijden van dezelfde bladzijde. Net die verwevenheid van het autobiografische en het historisch-maatschappelijke-politieke weefsel maakt deze poëzie vandaag nog steeds belangwekkend.

De jury van de Poëziedebuutprijs 2025 beoordeelde in totaal 22 debuten. De volgende drie daarvan komen in aanmerking voor de prijs:

Sophia Blyden – *Dobberen*

Dobberen van Sophia Blyden is een indrukwekkend en eigenzinnig poëziedebuut waarin de dichtster rauw en eerlijk schrijft over het schemergebied tussen adolescent en jonge vrouw, met een bijzondere focus op de verwachtingspatronen rond vrouwelijkheid en moederschap. Deze poëzie is doordrongen van urgentie en kwetsbaarheid, maar wordt nergens larmoyant: juist de combinatie van directe herkenbaarheid en licht absurdisme geeft de bundel een levendige, eigentijdse kracht.

Blyden speelt op slimme en subtiele wijze met maatschappelijke rolpatronen. Zonder ooit belerend of activistisch te worden, legt ze de spanningen bloot waarmee jonge vrouwen vandaag de dag te maken hebben: de druk om te kiezen, te presteren, te voldoen – aan schoonheidsidealen, romantische scripts, of culturele verwachtingen. Daarbij schuwt ze het ongemakkelijke niet: de gedichten zijn vaak confronterend, op het fysieke af, maar juist daardoor ontwapenend en oprecht.

De bundel beweegt zich vrij tussen talen, beelden en registers: het alledaagse en het sprookjesachtige, het autobiografische en het fictieve, Nederlandstalige regels en Engelse popsongteksten vloeien soepel in elkaar over. Blyden creëert daarmee een stem die typisch is voor een generatie, maar ook daarbuiten resoneert. *Dobberen* is een bundel die schuurt, verrast en ontroert – rauw, geestig en poëtisch tegelijk. Het is een overtuigend debuut van een dichtster die haar vinger feilloos aan de pols van deze tijd weet te houden – én daar iets wezenlijks aan toevoegt.

Sytse Jansma – *Rozige maanvissen*

In het spoor van de mythische zanger Orpheus proberen dichters al eeuwenlang de overleden geliefde te redden van de dood en de vergetelheid. Het geloof in de feitelijke onsterfelijkheid mag dan wel een forse deuk gekregen hebben, het geloof in de magie van het poëtische woord blijft overeind. Ook Sytse Jansma waagt zich, in zijn eerste bundel in het Nederlands aan een indringende poëtische rouwkrans. In *Rozige maanvissen* blijft de intense relatie van de wij onverminderd van kracht. De dichter maakt, met behulp van al zijn zintuigen en al zijn talige energie, de geliefde opnieuw tastbaar en onontkoombaar. In een barokke roes sprokkelt hij zoveel mogelijk beelden, fragmenten en indrukken bijeen. De woorden struikelen haast over elkaar, maar de stilistische bravoure van de dichter houdt alles toch in evenwicht. Die intieme band blijkt evenwel steeds weer bijzonder broos en vluchtig. Het besef van het verlies is onontkoombaar, en het rouwproces mondt geleidelijk uit in aanvaarding en loutering. En toch, ondanks het afscheid blijft de liefde overeind: in de herinnering, in de droom, in de poëzie. Zo is het, zo zal het altijd zijn. Of, in de woorden van het wonderlijke slotakkoord: ‘ergens in taal is zij nog // in woorden die duelloos / en momentenbreed ronddobberen // als rozige maanvissen // haar zoeken is woorden aftasten / die haar nog niet kennen, ze omvormen // tot ze fingerspitzenvinnen krijgen / om haar bij zinnen te zwemmen.’

Anke Senden – *Gezwommen worden*

Misschien zijn er weinig dingen moeilijker dan schrijven over de zee. De zee is immers altijd en eeuwig en net daarom is het moeilijk daar een originele blik aan toe te voegen. Toch slaagt Anke Senden hierin in haar bundel *Gezwommen worden*. Ze heeft het over een zee als ‘een sahara van water’ en golven als ‘trage schelpen’. Met haar zoekende, zwemmende blik weet ze een zee te scheppen die wij nog niet kennen. En die gelaagder en genuanceerder is dan we gewoon zijn. Anke Senden schept zo een stad aan zee met strandcabines, mensen die gonzen over het perron, winkeltjes, meeuwen. Bijna briljant is het hoe zij in een cyclus over stoelen via het beeld van de stoel zowel het intermenselijke als de zee samenbrengt. Ze schrijft ook denkende poëzie die je de bundel nadien nog meermaals doet vastpakken vanwege retorische vragen als ‘kan een zee in zichzelf verdrinken?’, ‘moet je met de chemie praten?’. ‘achter de dood lag nog iets’, schrijft ze, ‘een gezicht met daarnaast / de afwezigheid ervan, je ogen wil je zo hard / dichtknijpen tot ze niet meer opengaan’.